

ESKİ ELAM ÇAĞI

© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©
© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©
© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©

Awan/Shimashki ve Sukkalmah (*Epartid*) Dönemi

Susa'daki E. Babil kral listesi:

12 Awan kralı: ca. 2400-2100 B.C.E.=Sargon of Akkad (2334-2279 B.C.E.)

Son kralı: Puzur Inshushinak

=çagdası=Ur-Nammu (2112-2095 B.C.E. (founder of the Third Dynasty of Ur)

Susa ve Anshan'ı fetheder. İran'daki ilk siyasi birliği oluşturur: Elam+Awan ve Shimaski kralını da kontrol eder.

Ancak kendisinden sonra Susa tekrar Mezopotamya hakimiyetine ve etkisine girer (Ur kralı Şulgi Susa'yı alır: (2094-47))

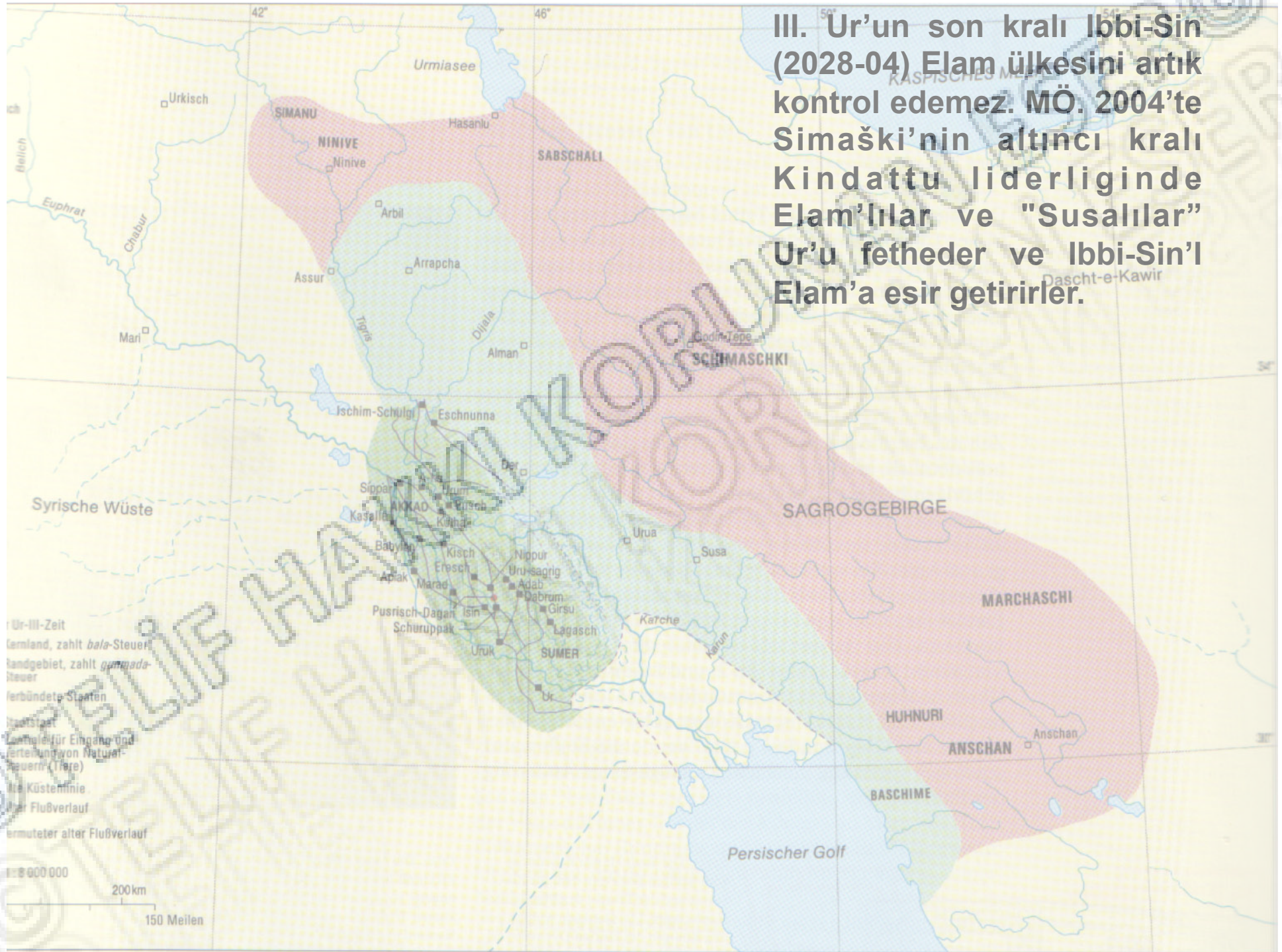
III. Ur kralı Ibbi-Sin (2028-04) Elam ülkesini artık kontrol edemez. MÖ. 2004'te Simaški'nin altıncı kralı Kindattu liderliğinde Elam'lular ve "Susalılar" Ur'u fetheder ve Ibbi-Sin'i Elam'a esir getirirler.

ESKİ ELAM ÇAĞI (M.Ö. 2000/1900-1500)

....
....
.....
....

Sukkalmahs: epartid

III. Ur'un son kralı Ibbi-Sin (2028-04) Elam ülkesini artık kontrol edemez. MÖ. 2004'te Simaški'nin altıncı kralı Kindattu liderliğinde Elam'lular ve "Susalılar" Ur'u fetheder ve Ibbi-Sin'i Elam'a esir getirirler.

Uçüncü Ur Sülalesi

	(2112-2004)		
Ur-Nammu		2112-2095	
Şulgi		2094-2047	
Amar-Suen (Amar Sin)		2046-2038	
(Şu-Sin)		2037-2029	
İbbi-Sin		2028-2004	SHIMASHKI
		???	1900 SUKKALMAH

Epartid/sukkalmah hanedanı
(ca. 1970-1600 B.C.E.)

© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©
© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©

II. BİN (Shimaski ye Sukkalmah Dönemi: Epartid Krallığı: M.Ö. 2000/1900-1500) (ESKİ ELAM ÇAĞI)

2000'lerde, **Susa** Luristan taraflarındaki dağlı kavimler tarafından, Shimaski kralları tarafından tekrar geri alınır.

Bu dönemde, Mezopotamya'nın eski büyük şehri Ur'un Kral Simash önderliğinde Elamlılar tarafından fethi ve yaklaşık 2000'lerde yıkılması, Mezopotamyalıları derinden etkilemiştir. Sadece kralları (Ibbisin) değil, fakat aynı zamanda Ur'un tanrıçası Ningal de esir düşmüştür.

Ur'un Kral Simash önderliğinde Elamlılar tarafından fethi, onları, bir süre Mezopotamya etkisinden kurtarmıştır. Tanrıçalarının heykelinin yanı sıra, **bir kaç yy. sonra Elam Kralı Shutruk-Nakhunte**, Babil'in kuzeyindeki, Fırat kıyısındaki Sippar'ın Mezopotamya sanatının en büyük eserlerinden ikisini de; **Akkadlı Naramsin'in ve Babilli Hammurabi stellerini Susa'ya götürmüştür.**

Shimaski hakimiyeti kısa sürmüş ve yerine 1900'lerde Sukkalmah hanedanı geçmiştir. (Sukkalmah *büyük kral* anlamına gelen ve Elam kralları tarafından kullanılan bir lakap). Bu hanedanın anavatanı muhtemelen, 320 mil güneydoğuda, Zağros dağlarındaki Anshan olmalıdır?

Paylaşılan idareye dayanan bir yönetim biçimi var. Genelde aşağı ve yukarı bölgeleri birleştirmek amaçlanmış. Bir ailenin kontrolünde. Başta bir hükümdar yani **Sukkalmah**; yanında **Sukkal** olarak adlandırılan Elam ve Shimashki'den birer kral ve *Susa Sukkal*'ı olarak adlandırılan ve bazen Sukkalmah'ın oğlu olan Susa'nın yöneticisi. Bu sistem, Mezopotamya'da başka hiç bir yerde görülmez.

Epartid hanedanının tarihi

Eski Elam Sanatı

© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©

Surkh Dum

Kharkheh River

DEH

LUR

Ain Gir

Farukhabad

Bende bal

Ali Kesh

Tepe Jowi

Jaffarabad

Susa

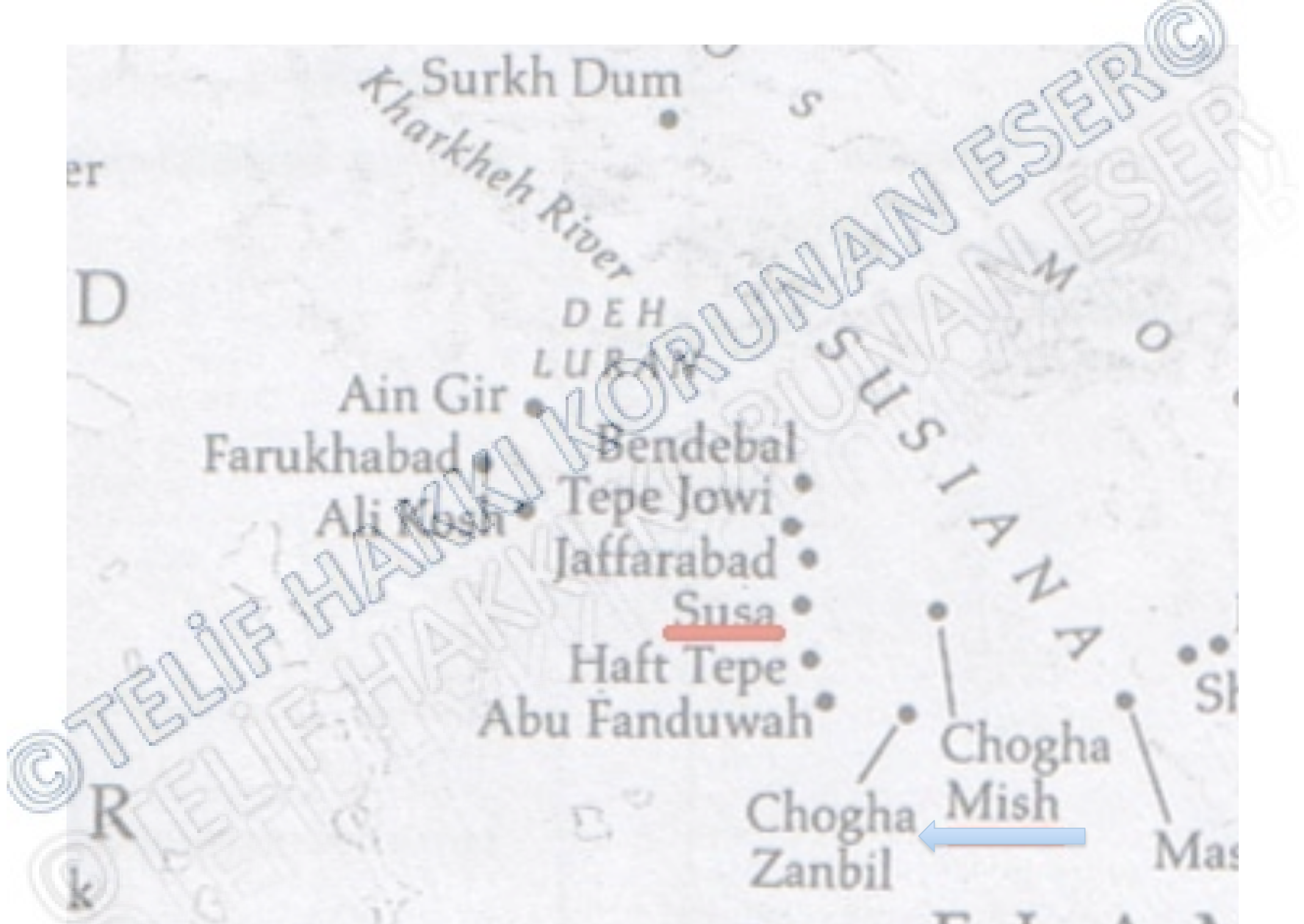
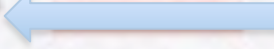
Haft Tepe

Abu Fanduwah

Chogha
Zanbil

Chogha
Mish

Mas

Eski Elam silindirleri, Eski Babil örneklerine, III. Ur döneminden kökenini alan tapma sahneleri ile benzerlik gösterir.

Susa'da:

- sahnenin sonunda bir ağaç,
- tanrının önündeki sunu masasında bir kuş,
bir kurban hayvanı,
bir balık!

I. stil: Çiziklerle detayların belirtildiği daha keskin hatlı üslup.

II. Stil: İkinci stil daha yumuşaktır; daha çok bordürleri ile dikkat çeker.

64 BISON PROTOME BOWL
Bitumen compound
H. 3 in. (7.5 cm); L. 4 in. (10 cm)
Early 2nd millennium B.C.
Sb 787

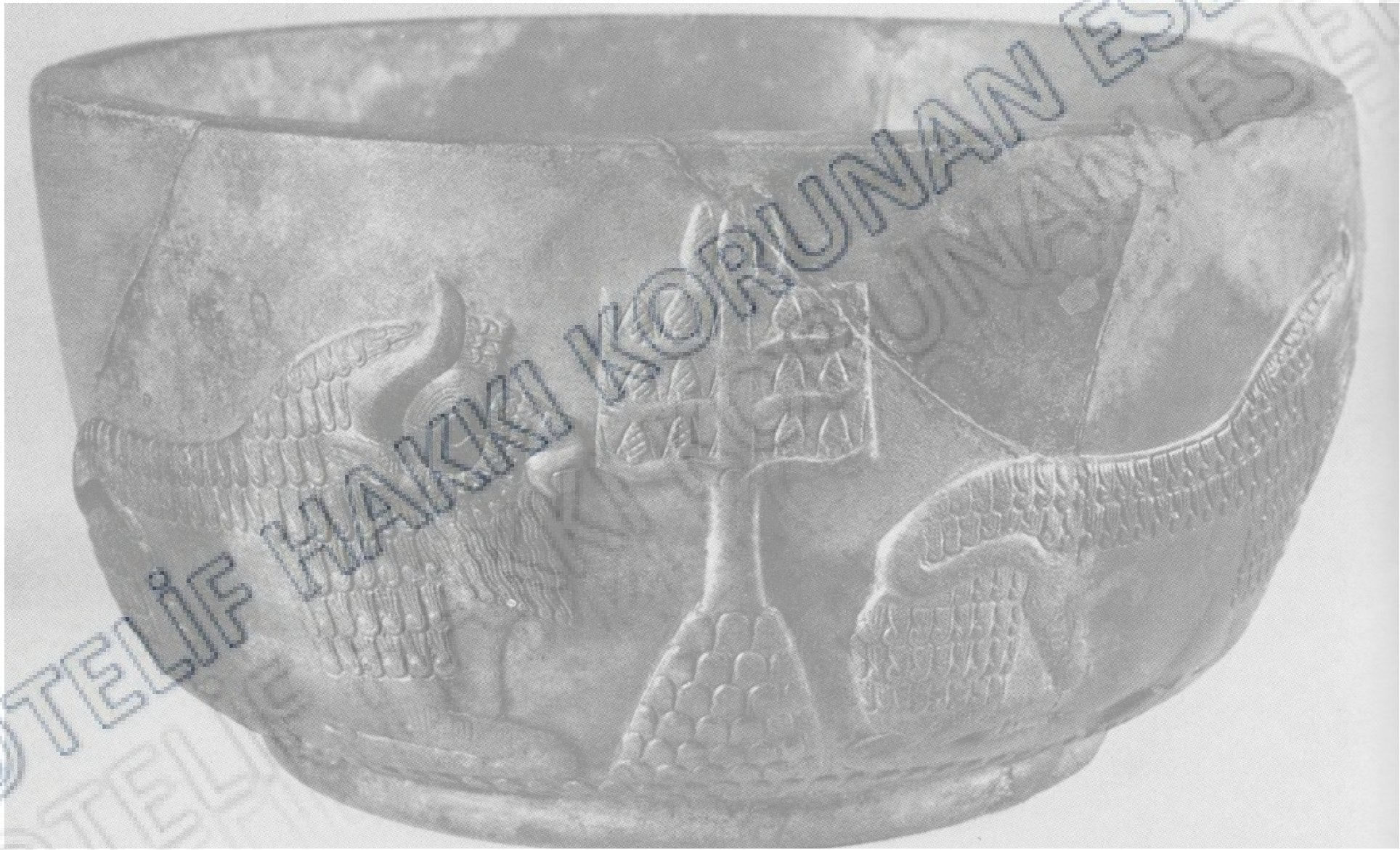
65 BULL PROTOME BOWL

Bitumen compound

H. 5½ in. (14 cm); L. 8½ in. (21.5 cm)

Found at the site of the

300a. Votivhammer, aus Sūsa (Šūš), Iran, Zeit der Könige von Simaški, um 2100 v. Chr.; Paris. – 301b. Votivhammer, aus Sūsa (Šūš), Iran, Zeit der Könige von Simaški, um 2000 v. Chr.; Paris. – 301c. Votivaxt, aus Dūr-Untaš (Tšoğa Zambil), Iran, mittelamisch, Zeit des Untaš-napiriša, um 1265–1245 v. Chr.; Paris

VII. ORTA ELAM SANATI:

Haft Tepe: Susa ve Anshan kra
ünvanlarını kullanan Tepti-ahar
yaptırılmış büyük bir tapınak ko
atölyeler 1450'lere tarihlenmekl

Orta Elam Dönemi(ca. 1500-1100 B.C.E.)

Kidinuid hanedanı (ca. 1500-1400 B.C.E.)

Igihalkid hanedanı (ca. 1400-1210 B.C.E.)

Šutrukid hanedanı (ca. 1210-1100 B.C.E.)

Kidinuids (ca. 1500-1400 B.C.E.)

Kidinu,

Inšušinak-sunkir-nappipir,

Tan-Ruhurater II,

Šalla,

Tepti-Ahar

Haft Tepe: Susa ve Anshan kralı ünvanlarını kullan Tepti-ahar tarafından yaptırılmış büyük bir tapınak kompleksi ve atölyeler 1450'lere tarihlenmekte.

Sukkalmah dönemi sona erer.

“Susa ve Anshan kralı”

Igihalkid hanedanı (ca. 1400-1210 B.C.E.)

Kassite Kurigalzu II (1332-08 B.C.E.)'nin Elam kralı Hurpatila'yı yenmesinden sonra Igi-halki 1320'de tahta geçer.

Altı kralı bilinen bu hanedanın en meşhur kralı Untaş-Napiriša'dır. Bu dönem Kassitler üzerinde iki kez galip gelen Kidin-Hutran'dır.

Bu hanedanın temel özelliği Susiana bölgesini Elamlaştırmasıdır. Bunun en iyi göstergesi Choga Zambil'deki ziggurattır.

Šutrukid hanedanı (ca. 1210-1100 B.C.E.)

Yaklaşık 1200'lerde Susa tekrar Shutrukid krallar tarafından güçlendirilir. Shutruk-nakhunte (1190-1155) ve iki oğlu, Mezopotamyaya hükmeden Kassitleri yener. Bu hanedan zamanında Susa ve Anshan en güçlü konumlarına gelir. Susa'da, sırlı tuğlalarla kaplı önemli idari ve dini yapılar inşa edilir. Inshushinak tapınağını Mezopotamyalı savaş tanrılarının kutsal alanları ve hatta Naram-sin steli, Hammurabi steli ve Kassit Kudurrular ile donattılar.

Akropoldeki Ninursag mabedi bütün O. Elam dönemi boyunca önemini korudu. Bunun içinde Untash-Napirisha'nın eşi Napirasu'nun bronz heykeli bulundu.

Shutrukid Hanedanı (c. 1205 - c. 1100 BCE)

Khallutush-In-Shushinak (c. 1205 - c. 1185 BCE)

Shutruk-Nahhunte (c. 1185 - c. 1155 BCE)

Kutir-Nahhunte III (c. 1155 - c. 1150 BCE)

Shilkhak-In-Shushinak (c. 1150 - c. 1120 BCE)

Khutelutush-In-Shushinak (c. 1120 - c. 1110 BCE)

Shilhana-Hamru-Lagamar (c. 1110 - ????? BCE)

I. Safha

Figure 42. Reconstruction of the stele of Untash-Napirisha by Pierre de Miroschedji

STONE SCULPTURE

80 STELE OF UNTASH-NAPIRISHA

Sandstone

Reconstructed H. 8 ft 7 1/8 in. (262 cm);

w. 31 1/2 in. (80 cm)

Middle Elamite period, 14th century B.C.

Acropole, Sb 12

